

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

*Кафедра психології
Кафедра бджільництва*

ЗАТВЕРДЖЕНО
Гуманітарно-педагогічний факультет
«19» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітня програма «Психологія»

Факультет (ННІ) Гуманітарно-педагогічний

Розробники: доцент кафедри психології, к.пед.н., доцент Смолінчук Л.С.
професор кафедри бджільництва, д. с.-г. н., професор Гончаренко І.В.
асистент кафедри бджільництва, кандидат с.-г. наук, Видрик А. В.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Реабілітаційна психологія» спрямована на збагачення і поглиблення міждисциплінарних знань майбутніх психологів, підвищення рівня їх психологічної та професійної компетентності. В процесі вивчення дисципліни студенти опанують поняттям «реабілітаційна психологія»; усвідомлять її місце в структурі психологічної науки і практики; зрозуміють мету і завдання реабілітаційної психології в сучасному світі; засвоять методи психологічної реабілітації, особливості складання реабілітаційних програм, оволодіють практичними навичками їх застосування.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	С 4	
Освітня програма	Психологія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	3	4
Семестр	5	6-7
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	108 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: створити у студентів цілісне уявлення про процес психологічної реабілітації, його напрями та форми; сприяти формуванню навичок надання психологічної реабілітаційної допомоги та розвитку особистісних і професійних якостей майбутніх практичних психологів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики.
- ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері.
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті.
- ЗК9. Здатність працювати в команді, уміння організовувати роботу команди.
- ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків людини на різних вікових етапах її розвитку, а також різних груп.
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних.
- СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову): добирати і впроваджувати необхідні психодіагностичні методики, корекційні, психотренінгові методи, вести психологічну консультативну бесіду, застосовувати психотерапевтичні техніки відповідно до запитів клієнтів.
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань.
- ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців як рідною мовою, так і іноземною.
- ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПРН 11. Скласти та реалізовувати план діагностичного, корекційного, реабілітаційного, консультативного та психотерапевтичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р.
Модуль 1. <i>Психологія реабілітаційного процесу</i>													
Тема 1. Основні поняття та історичний розвиток реабілітології. Особливості реабілітаційного процесу. Предмет реабілітаційної психології.	1		2	2			4		2				8
Тема 2. Базові чинники в психологічній реабілітації. Мотивація у реабілітології.	2		2	2			4			2			8
Тема 3. Методи психологічної реабілітації.	3		2	2			4		2	2			6
Тема 4. Психологічна реабілітація соматично хворих та осіб з обмеженими можливостями.	4		2	2			4			2			8
Тема 5. Психологічна реабілітація залежностей.	5		2	2			4		2				8
Разом за модулем 1	40		10	10			20	50	6	6			38
Модуль 2. <i>Іпотерапія як метод реабілітації</i>													
Тема 1. Історія виникнення іпотерапії у світі та в Україні.	6		2	2			4						
Тема 2. Придатність коней до іпотерапії. Біологічні особливості коней.	7		2	2			4						

Тема 3. Аутизм і верхова їзда. Сідлання коней та верхова їзда.	8		2	2		4						
Тема 4. Іпотерапія при СДУГ. Верховна їзда з елементами вправ для людей з психоемоційними зривами.	9		2	2		4						
Тема 5. Іпотерапія для хворих на ДЦП та синдром Дауна. Верховна їзда з елементами вправ для хворих на синдром Дауна.	10		2	2		4						
Разом за модулем 2	40		10	10		20						
Модуль 3. <i>Апітерапія як метод реабілітації</i>												
Тема 1. Історія апітерапії: від Гіппократа до нинішніх часів	11		2	2		4						
Тема 2. Склад бджолиної сім'ї, особливості поведінки впродовж року	12		2	2		4						
Тема 3. Ознайомлення з технологією одержання продуктів бджільництва	13		2	2		4						
Тема 4. Роль бджіл у відновленні фізичного і психологічного стану пацієнтів, що втратили ці здібності внаслідок захворювання або травми	14		2	2		4						
Тема 5. Вплив середовища апібудинка на психоемоційний стан людини	15		2	2		4						
Разом за модулем 3	40		10	10		20						
Усього годин												
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)												
Усього годин	120		30	30								

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Реабілітаційна психологія як наука і практична дисципліна	2
2	Базові чинники в психологічній реабілітації	2
3	Методи психологічної реабілітації	2
4	Психологічна реабілітація осіб з різними видами порушень здоров'я та травматизації.	2
5	Особливості психологічної реабілітації осіб з різними видами залежностей	2
6	Історія виникнення іпотерапії у світі та в Україні	2
7	Коні для лікування, загартування та реабілітації психо-невральних та психодинамічних захворювань	2
8	Аутизм та їзда верхи	2
9	Іпотерапія при дефіциті уваги та синдромі гіперактивності	2
10	Іпотерапія для хворих на ДЦП та синдром Дауна.	2
11	Історія апітерапії: від Гіппократа до нинішніх часів	2
12	Склад бджолоїної сім'ї, особливості поведінки впродовж року	2
13	Ознайомлення з технологією одержання продуктів бджільництва	2
14	Роль бджіл у відновленні фізичного і психологічного стану пацієнтів, що втратили ці здібності внаслідок захворювання або травми	2
15	Вплив середовища апібудинка на психоемоційний стан людини	2

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мета, принципи, завдання та функції реабілітації	2
2	Реабілітаційний процес: фази та чинники. Мотивація в реабілітології.	2
3	Місце і роль психодіагностики в реабілітаційному процесі	2
4	Реабілітація соматично та психічно хворих дорослих та дітей.	2
5	Реабілітація осіб із залежністю від психоактивних речовин	2
6	Техніка безпеки при поводженні з кінями. Правила сідлань коней, спілкування з ними, самостійна провідка під вуздці.	2
7	Амуніція для іпотерапевтичних коней. Сідлань та верхова їзда.	2
8	Верхова їзда з елементами вправ для хворих на аутизм, розсіяний склероз та недостатність уваги	2
9	Верхова їзда з елементами вправ для хворих на ДЦП	2
10	Верхова їзда з елементами вправ для людей з психоемоційними зривами	2
11	Правила огляду бджолоїної сім'ї	2
12	Ознайомлення з пасічницьким інвентарем і обладнання для одержання продуктів бджільництва	2
13	Органолептична оцінка якості продуктів бджільництва	2
14	Використання продуктів бджільництва у косметології	2
15	Бджоловжалення як ефективний засіб у профілактиці та лікуванні хвороб опорно-рухової системи	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Види реабілітації та їх специфіка	4
2	Особливості організації та впровадження системи раннього втручання. Виживання, сенс життя та реабілітація.	4
3	Використання методів психологічної допомоги при реабілітації. Особливості самодопомоги при реабілітації	4
4	Реабілітація членів сімей онкохворих дітей та дітей із обмеженими можливостями	4
5	Особливості створення програм психологічної реабілітації співзалежних: підходи та методи	4
6	Сфери використання коней. Іпотерапевтичні центри в Україні та світі.	4
7	Значення рухів коня для іпотерапії. Організація занять з іпотерапії	4
8	Види лікувальної верхової їзди.	4
9	Особливості годівлі та догляду за іпотерапевтичними кіньми.	4
10	Іпотерапія у реабілітаційному процесі військових.	4
11	Постановка алергічної проби на ужалення бджіл	4
12	Виготовлення та застосування оздоровчих продуктів з меду	4
13	Виготовлення та застосування оздоровчих продуктів з воску	4
14	Виготовлення та застосування оздоровчих продуктів з прополісу	4
15	Ознайомлення з лінійкою оздоровчих продуктів бджільництва українських виробників	4

5. Методи та засоби діагностики результатів навчання: (вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- самооцінювання.

6. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму

7. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Назва		
Практична робота 1.	Мета, принципи, завдання та функції реабілітації	10
Практична робота 2.	Реабілітаційний процес: фази та чинники. Мотивація в реабілітології.	15
Практична робота 3.	Місце і роль психодіагностики в реабілітаційному процесі	15
Практична робота 4.	Реабілітація соматично та психічно хворих дорослих та дітей.	15
Практична робота 5.	Реабілітація осіб із залежністю від психоактивних речовин	15
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Іпотерапія як метод реабілітації		
Практична робота 6.	Техніка безпеки при поводженні з кіньми. Правила сідлань коней, спілкування з ними, самостійна провідка під вуздці.	10
Практична робота 7.	Амуніція для іпотерапевтичних коней. Сідлань та верхова їзда.	15
Практична робота 8.	Верхова їзда з елементами вправ для хворих на аутизм, розсіяний склероз та недостатність уваги	15
Практична робота 9.	Верхова їзда з елементами вправ для хворих на ДЦП	15
Практична робота 10.	Верхова їзда з елементами вправ для людей з психоемоційними зривами	15
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Реабілітаційна психологія. Апітерапія		
Практична робота 11.	Правила огляду бджолиної сім'ї	10
Практична робота 12.	Ознайомлення з пасічницьким інвентарем і обладнання для одержання продуктів бджільництва	15
Практична робота 13.	Органолептична оцінка якості продуктів бджільництва	15
Практична робота 14.	Використання продуктів бджільництва у косметології	15
Практична робота 15.	Бджоловжалення, як ефективний засіб у профілактиці та лікуванні хвороб опорно-рухової системи	15
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3) / 3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Залік		30
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів студентів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю студента залишається вчасне надання таких документів. Відтермінування здачі завдань самостійної роботи у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене у випадку за умови погодження з деканатом.
Політика щодо академічної доброчесності	Студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Студенти повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу/
Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

8. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3640>;

- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

9. Рекомендовані джерела інформації

1. Бочелюк В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навч. посіб. / В.Й. Бочелюк, А.В. Турубарова. К. : Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
2. Джудіт Герман. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів, 2015. 416 с.
3. Дуб В. Реабілітаційна психологія: методичні матеріали до семінарських занять. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2017. 92 с.
4. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. К. НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
5. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.
6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с.
7. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.
8. Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях: практикум. Вінниця. 2022. 131 с.
9. Тохтамиш О. М. Реабілітаційна психологія : навчально-методичний посібник / О.М. Тохтамиш. Вінниця : Віндрук, 2014. 100 с.
10. Малахов В., Макєєва М., Кошелева Г., Федоренко Н., Жерновенков А., Расторгуєв О. Використання методу апітерапії в реабілітації хворих. Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології. № 1 (2016) С. 61-65.
11. Технологія виробництва, зберігання та переробки продукції бджільництва: Підручник. Нове видання, 2018. / Колектив авторів. Одеса: Бондаренко М. О., 2018. 556 с.
12. Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (25 січня 2020 р., м. Харків). / за редакцією академіка УАН О. С. Шпичака. – Х. : Вид-во «Оригінал», 2020. 230 с.
13. Кафедра бджільництва НУБіП України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nubip.edu.ua/node/1112>
14. Journal of Apitherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.japitherapy.com/>

Видря О. В., Гончаренко І. В. Іпотерапія: основні вимоги до коней та їх підготовка до лікування хворих. Зб. матеріалів 73-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми» (3-4 квітня 2019 року, м. Київ, НУБіП України). С. 118-120.

Гончаренко І.В., Видрик А.В. «Реабілітаційна психологія» в навчальному процесі. Materials of the 38th International Scientific and Practical Conference «MODERN ASPECTS OF MODERNIZATION OF SCIENCE: STATUS, PROBLEMS, DEVELOPMENT TRENDS» (Матеріали XXXVIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ» (November 7, 2023, Brno, (Czech Republic). С. 137-141.

Гончаренко І.В., Лобас А.В. Фелінотерапія: особливості впливу котів на стан здоров'я людини // Матеріали XXXIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (07 липня 2023 року, м. Салоніки, Греція). – 2023. – 208-213 с.

Гончаренко І.В. Відбір та система підготовки коней для іпотерапії / Науковий вісник НУБіП України. Серія “Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва”. 2018. 289. С.152-163.

Гончаренко І.В. Іпотерапія в гуманній медицині / IX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД" (30-31 березня 2013 р.): Зб. наук. праць. - Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 11-13.

Зінов'єва Н. М., Гончаренко І. В. Їзда верхи як ефективний метод терапії для дітей з аутизмом: перспективи інтеграції та розвитку. Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми: збірник матеріалів 78-ї Міжнародної науково-практичної конференції (25 квітня 2024 р., м. Київ). С. 46-48.

Goncharenko I. Hippotherapy in the context of modern methods of rehabilitation. Book of Proceedings / XIV International Scientific Agriculture Symposium "AGROSYM 2023", Jahorina, October 05 - 08, 2023. - El. zbornik. - East Sarajevo : Faculty of Agriculture, 2023. P. 926-930.

Goncharenko I.V. Zootherapeutic aspect of human behavior with a horse // “International Scientific Conference Industry 4.0”. 2019. June. Vol. 1/5. P. 164-166.

Govender P., Barlow C., Ballim S. (2016). Hippotherapy in occupational therapy practice. South African Journal of Occupational Therapy. Vol. 46, n.2, Pretoria Aug.

Hippotherapy. What is Hippotherapy? URL: <https://otcentral.wordpress.com/2020/06/13/hippotherapy/>